

SAID AHMADNING «SOBIQ» AHMAD A'ZAMNING « SOYASINI YO'QOTGAN ODAM» HIKOYALARI KOMPOZITSIYASI VA BADIY G'OYASI

Xoshimova Husnida

*Terzim davlat universiteti O'zbek filologiyasi fakulteti
2-bosqich 521-guruh talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada hikoyalarning kompozitsiyasi, ulardagi bir-birini inkor qilmaydigan, bir-biriga bog'liq g'oyalar, bugungi zamon insonlari vaqtini nimalarga sarf qilayotgani xususida adiblarning qarashlari, fikr-mulohazalari xususida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Said Ahmad, Ahmad A'zam, hikoya, badiiy g'oya, kompozitsiya, pafos

Annotatsiya. Ushbu maqolada hikoyalarning kompozitsiyasi, ulardagi bir-birini inkor qilmaydigan, bir-biriga bog'liq g'oyalar, bugungi zamon insonlari vaqtini nimalarga sarf qilayotgani xususida adiblarning qarashlari, fikr-mulohazalari xususida so'z yuritiladi.

Key words: Said Ahmad, Ahmad Azam, story, artistic idea, composition, pathos

Абстрактный. В данной статье рассказывается о композиции рассказов, идеях, которые не отрицают друг друга и связаны друг с другом, взглядах и мнениях писателей о том, на что современные люди тратят свое время.

Ключевые слова: Саид Ахмад, Ахмад Азам, рассказ, художественная идея, композиция, пафос.

O'zbekiston xalq yozuvchisi Said Ahmad 1920-yil 10-iyunda Toshkent shahrining Samarqand darvoza mahallasida dunyoga kelgan. Yana bir buyuk yozuvchi Ahmad A'zam esa 1949-yil Samarqand viloyatining Jomboy tumanidagi G'azira qishlog'ida tug'ilgan.

Maqsadim, Siz azizlarga shundoq ham yaxshi tanish bo'lgan bu ikki yulduzlarni tanitish emas, ularning asarda ilgari surgan g'oyalarini eslatishdir.

Yozuvchi Said Ahmadning « Sobiq » hikoyasi Sizga tanish-a? Asar bosh qahramoni paxta dalasida taraktor haydaydi, paxta teradi. U hatto bir kunda to'qqiz tonnagacha paxta teradi. Ertasi kuni o'zining chakkasiga paxta taqib tushgan suratini gazetada ko'radi. Shundan keyin uning «hayot»i boshlanadi. Birin-ketin turli yig'ilishlar, maslijlar, anjuman va bayramlarga taklif qilina boshlanadi. U haqida kino film suratga oladilar, uning portretini chizdiradilar, o't o'chirish xodimlaridan birining nafaqaga chiqish marosimiga taklif qiladilar..... Xullas uni tinch ishlashiga yo'l qo'ymas edilar. Har kuni yangi bir taklif, yangi bir marosim. Vaholangki uning ishi

suhandonlik, tadbirlarda boshlovchilik qilish emas, dalada paxta terish edi. Hayotda shundoq ham qo'lidan hech bir ish kelmay, gapni birovga bermaydiganlar talaygina. Hech bo'lmasa qo'lidan ish keladiganlarga halal bermasalar bo'ladi-ku! Xullas, bizning «super yulduz» imiz har joyda nutq so'zlayverib gapga ancha chechan bo'lib qoldi. Vanihoyat, o'zining bunday «muhim» ishlaridan qutilib dalaga qaytib keldi. Ne ko'z bilan ko'rsinki, uning traktoriga «Kolxozimizning sobiq mexanizatori falonchi mavsumda bir hafta dalaga chiqib, shu mashinada paxta tergan» deb yozib qo'yishi. « Super yulduz»ning bu gapdan jahli chiqib, bunday beodob so'zlarni yozganni toza ta'zirini bermoqchi bo'ldi-ku, ammo uni yana-da «muhim» ishi kutyotgan edi-da, ya'ni ular yosh drujinachilar bilan rayon markazidagi somsapazlikni tekshirishi, kalotiyasi o'lchashi kerak edi. Xuddi mana shu joy asarning pafosini tashkil etadi. « Pafos» yunoncha « hissiyot, iztirob» kabi ma'nolarni anglatadi. Pafos adabiy asarda badiiy g'oyaning ehtiros bilan, g'oyat ta'sirchan, o'quvchini hayrat va larzaga solar darajada ifoda etishi bo'lib, adib unda o'z nuqtayi nazari va qarashlarini yashirmaydi. Asar pafosi o'quvchining o'z nuqtayi nazarini aniq belgilab olishga ham ko'mak beradi.

Ahmad A'zamning « Soyasini yo'qotgan odam» hikoyasi qahramoni o'z xayollari bilan yuruvchi bir yigit edi. U o'zining soyasini yo'qotib qo'yadi. Bu hol nafaqat o'zining, balki ishxonada birga ishlovchi hamkasblarining ham e'tiborini o'ziga tortadi. Uni ko'rish uchun katta-katta lavozim egalari, boshliqlar keladi. Hatto bu masalada ishxonada chora-tadbirlar amalga oshirilib, bu bilan shug'ullanish uchun komissiya tashkil qiladilar.

Bu holati Jonatan Sviftning « Guliverning sayohatlari» asarini yodga soladi. (Uy qurishni tepa qismidan boshlashga harakat qilsih, bodringdan quyosh energiyasi olish...)

Ushbu asarlar kompozitsiyasi bir-biriga o'xshab ketadi. G'oyasi esa deyarli bir xil deyishimiz mumkin.

Adiblar bu bilan nima demoqchi ekanini tushundingiz-a. Vaqtingizni bekorchi narsalarga sarflamang demoqchi. Darhaqiqat bugungi kunda yoshlar bekorchi narsalarga vaqtlarini sarf qilmoqdalar. Odamzodning tabiati juda qiziq yaratilgan — boyligini yo'qotsa xafa bo'ladi-yu, umri zoye ketayotganiga esa parvo qilmaydi.....

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1 D. Quronov. Adabiyot nazariyasi asoslari. 2018
2. 6- sinf adabiyot darslik 2014
3. Sh Sariyev Adabiyot, metodik qo'llanma 2020
4. Internet ma'lumotlari